

- IV. 7. Johan Severin Schulze, f. $16/5$ 1838, † $4/4$ 1885
som Handelsborger stds.
- IV. 8. Hans Friis Schulze, Styrmand, f. $17/4$ 1842.
- III. 5. Søren Engelhardt Schulze, f. i Kragerø $14/1$, døbt $31/1$
1801, † i Laurvik $2/3$ 1869, ex. phm. 1831 $13/4$, Garni-
sons-læge paa Vardøhus 1837—1854; * Vardø $12/8$ 1839
Hedevig Paludan *Schreiberg*, f. i Laurvik $14/4$ 1806. (Søster
til hans Broders Hustru) 2 Børn (IV. 1—2).
- IV. Hans Christian Schulze, f. $6/9$ 1841, døbt i Vardø
 $4/9$ 1842, Sømmand.
- IV. 2. Anna Marie Cathrine Schulze, f. $32/2$ 1846, døbt $23/8$
s. A., Lærerinde.
- II. 2. Sophie Charlotte Schulze, f. $5/8$ 1744.
- II. 3. Marie Elisabeth Schulze, f. $27/3$ 1746.
- II. 4. Abigael Marie Schulze, f. $28/10$ 1747.
- II. 5. Hendrich Ernst Schulze, f. $13/8$ 1749, begr. i Kragerø $27/10$
1795.

Bidrag til den danske Adels Slægthistorie.

Af **Thiset**.

II.

Om Slægten Arenfeldt's Stamfader.

Arenfeldt'erne ere ifølge Adelslexikonnetts Beretning oprindelig en brunsvigsk Slægt, som siden Kong Frederik I.' Tid har været her i Riget. Ogsaa Klevenfeldt vil vide, at Rigskansleren Niels Henriksen Arenfeldt, om hvem han forresten beretter, at han har været Kong Christian III.' tyske Secretair, var den første Mand af Slægten, som kom herind i Riget fra Tydskland, dog har han uden at angive Grunden atter udstreget de to sidste Ord. I og for sig lyde disse Angivelser imidlertid troværdigt nok, fraregnet da Niels Henriksens tyske Secretair-Stilling; thi Navnet — og de Fleste ville vel tilføie: og Vaabnet med den

flakte Ørn — har et afgjort tydsk Udseende og hverken Navn eller Vaaben findes her i Danmark før ved Aar 1500, ligesom Niels Henriksen i det Hele taget er den første Mand af Slægten, hvis Tilværelse kan historisk dokumenteres. Det forholder sig nu ogsaa rigtigt nok, at der har været en brunsvigsk Slægt Arenfeldt eller Arnfeldt, men — den uddøde 1260 med Heinrich von Arnfeldt¹⁾, og dens Vaaben var et af Guld og Rødt tverdelt Skjold med en sort Ørn i øverste Felt og en halv sort Ørn paa Hjelman²⁾; dette ligner altsaa kun saare lidet de danske Arenfeldt'ers hvide og røde flakte Ørn med en rød og en hvid Vinge paa Hjelman. Det synes da saare tvivlsomt, at Niels Henriksen kan have noget som helst med denne gamle brunsvigske Slægt at skaffe, og Tvivlen bestyrkes derved, at Niels Henriksen først paa sine gamle Dage antog sit tydskklingende Slægtnavn, medens han altid tidligere kun kaldtes Niels Henriksen; thi havde han været en indvandret Tydsker, maatte Forholdet vel snarere have været omvendt. En Indvending maatte det ogsaa være, at Niels Henriksens Forældre have rent danske Navne, men den Indvending har dog ingen Betydning. Klevenfeldt kalder dem Henrik Nielsen og Ellen Grubbe, men da han senere opdager, at Niels Henriksens Søn Henrik Nielsen var gift med en Ellen Grubbe, tager han det meget fornuftige Parti at udstrege sin Meddelelse om Niels Henriksens Forældre, der jo aabenbart hidrører fra en Forvexling mellem Niels Henriksen og hans Sønesøn af samme Navn. Et Par ældre Slægtebøger kalde derimod Niels Henriksens Fader Henrik Bendtsen til Krønge; dem har Klevenfeldt ikke kjendt, men dog har han et Slags Bevis for deres Paalidelighed, idet han paa sin Stamtavle til de ellers kjendte Sønner af Niels Henriksen — Torben, Henrik og Axel Nielsen — føier en fjerde og ældre Broder Bendt Nielsen, som jo saa fortræffelig kunde være opkaldt efter Niels Henriksens Farfader. Kun Skade, at Klevenfeldt ikke var en almindelig Slægtebogs Afskriver, men mere videnskabelig anlagt; han tilføier altsaa ved Bendt Nielsen

¹⁾ Kneschke: Neues allgemeines deutsches Adelslexikon I. 108.

²⁾ Siebmachers Wappenbuch II. 123.

sin Kilde — Huitfeldt Side 1425 — og den mistænkelige Op-lysning, at denne ellers ganske ubekjendte Bendt Nielsen 1534 var Danmarks Riges Raad; slaaer man saa Citatet efter, forsvinder Bendt Nielsen med samt sin Rigsraads-Værdighed og tilbage bliver kun Forbauselse over, at en Mand som Klevenfeldt kunde narre sig selv saa grundigt. Paa den citerede og foregaaende Side omtaler Huitfeldt den fyenske Adels noksom bekjendte Hylding 1534 i Hjalles Kirke og aftrykker Hyldingsbrevet: Vi efterskrevne Knud Gyldenstiern, Electus til Fyens Biskopdømme, Niels Bild, Henning Valckendorp etc. etc. . . . Christoffer Pallesøn, Axel Nielsøn og Bild Nielsøn, Danmarks Riges Raad og Adel, som bygge og bo udi Fyen, gjøre alle vitterligt etc. etc. Klevenfeldt tager ikke blot mærkelig fejl, idet han gjør hele den forsamlede fyenske Adel (16 Mand) til Rigsraader, hvad neppe flere end de fire Førstnævnte vare, men naar han læser Bendt Nielsen for Bild Nielsen og gjør ham til en Arenfeldt, vistnok fordi han antager den foran denne nævnte Axel Nielsøn for at være Niels Henriksens Søn af dette Navn, skjøndt han burde vide, at Arenfeldt'erne ikke hørte til den fyenske Adel, saa er han fuldstændig paa Vildspor; Brødrene Axel og Bild Nielsen vare, som ogsaa deres Segl under bemeldte Hylding¹⁾ viser, af Slægten Krukov fra Aarslevgaard. Da saaledes denne Bendt Nielsen forsvinder, kommer Meddelelsen om, at Niels Henriksens Fader hed Henrik Bendtsen til at staa lidt mere usikkert, især da denne Henrik Bendtsen skrives „til Krønge“, thi Krønge var et kongeligt Len, som idetmindste siden 1472 var i Slægten Bølles Besiddelse. Det sikreste bliver da at tilstaa, at man aldeles ingen paalidelig Efterretning har om Niels Henriksens Forældre, end sige om hans Forfædre.

Da Niels Henriksen selv er en fremragende Mand og ved sit Ægteskab med en Jomfru af saa betydelig en Slægt som Bille'ernes blev Stamfader for en talrig Slægt, om hvilken der ellers vides meget god Besked, bliver det meget paafaldende, at hans Forfædre ere saa ganske ubekjendte, og det vilde vistnok

---

¹⁾ Hyldinger 15 b.

være en Vildfarelse, om man heri vilde søge et Bevis for, at han var en fra Udlandet indvandret Adelsmand. Havde det været Tilfældet, havde han utvivlsomt efterladt sine Børn Optegnelse paa mindst saa mange Generationer af sine Ascendenter, virkelige eller opdigtede, at de kunde forsyne hans og deres egne Gravstene med en standsmæssig Række Ahnevaaben¹⁾. Af alle andre saa fremragende, indvandrede Slægter, f. Ex. Parsberg, von Mehlen, Pachs, Reedtz etc. etc., ja selv af Valkendorferne, som alt kom hertil i det 14. Aarh., kjendes der mindst et Par udenlandske Generationer før de respective danske Stamfædre, men som alt omtalt haves hverken saadanne Optegnelser om udenlandske Forfædre for Niels Henriksen, ei heller lader der sig af Documenter og Segl paavise ældre indenlandske Bærere af Slægtens Navn eller Vaaben²⁾.

¹⁾ Den Omstændighed, at der paa Gravstenen over Niels Henriksens Datter Margrethe og hendes Ægtefælle Jens Rosengaard i Roskilde Domkirke staaer fire Ahnevaaben for hver, kunde dog tyde paa, at saadanne Optegnelser fordum have existeret; paa Gravstenen over det nævnte Ægtepars Søn Christoffer Rosengaard sammesteds findes endog dennes sexten Ahnevaaben, altsaa for et Led længere tilbage end paa Forældrenes Sten. Destoværre ere Vaabnene paa begge Stenene nu omtrent udslidte, men af de Abildgaardske Tegninger af dem fra forrige Aarhundrede (nu i Oldnordisk Museums Arkiv) sees, at Margrethe Nielsdatters otte Ahnevaaben ere 1) Arentfeldt, 2) Bille, 3) i Skjoldet en Bjelke, paa Hjelmen to Arne holdende en Stjerne, 4) Limbek, 5) i Skjoldet fire Sparrer, paa Hjelmen to Horn, 6) Grubbe, 7) i Skjoldet en Hjort, paa Hjelmen en halv Hjort, og 8) Manderup. Af disse Vaaben ere Bille, Limbek, Grubbe og Manderup hendes Moder Margrethe Bille's Ahner, hvorimod Vaabnet med Bjelken skulde være Niels Henriksens Moders, Vaabnet med Sparren hans Farmoders og Vaabnet med Hjorten hans Mormoders. Disse Vaaben ere neppe af udenlandsk Oprindelse, de see helt indenlandske ud og dog turde det sagtens være spildt Arbejde at søge at udfinde Niels Henriksens Forfædre ved Hjælp af dem; thi saavidt vides er kun det sidste af dem et virkeligt Vaaben, bl. A. ført af Slægten Tinhuus; de andre to kjendes ikke, da det farmødrene neppe, som man først skulde tro, er Slægten Sparres, eftersom denne kun førte tre Sparrer. Skulde det da være for dristigt, at betegne disse tre Ahnevaaben som opdigtede!

²⁾ I den Arne-Magnæanske Diplomsamling Fasc. 53 er der dog opbevaret et, ovenkjøbet meget gammelt Segl med en flakt Ørn, nemlig Roskilde Borgeren Tuve Arnfastsens Segl fra 1288. Det er vel meget tvivlsomt, om denne Ørn skal opfattes som et adeligt Slægtmærke, da den ikke er anbragt i et Skjold men staaer frit i det aflange Segl; da den imidlertid gjenfindes i et Skjold i den odenseke Biskop Eriks Segl 1373 (Henry Pe-

Der bliver vistnok kun een Maade, hvorpaa dette lader sig fyldestgørende forklare, og den er: Niels Henriksen og hans nærmeste Descendents Tavshed om hans Herkomst skyldes den Omstændighed, at han var en ufri Mand af Fødsel; derfor kjendes det af ham førte Vaaben ikke tidligere, thi det er ligesom Navnet hans egen Opfindelse, efter at han maaske ved sit adelige Giftermaal, maaske ved sin egen Dygtighed, maaske ved Lykkens Gunst eller snarest ved alle tre Factorer i Forening havde banet sig Adgang til Adelen da endnu ikke fra Bondens helt afpælede Samfund.

Vi kjende hidtil Niels Henriksen kun som en fuldgod Adelsmand, Besidder af en gammel Hovedgaard, Gundetved (nu Selchausdal), gift med en Dame af Bille'ernes berømte Slægt, Indehaver af et saa høit Embede, at dermed var forbundet Sæde i Rigens Raad, og endelig naturligvis med Hensyn til Navn og Vaaben saa god en „Riddermandsmand“ som Nogen. Saaledes var virkelig ogsaa Forholdet ved hans Død; men søger man at forfølge hans Vei tilbage i Tiden, viser det sig, at Herligheden dels er af meget ny Dato, dels ikke nær saa anseelig, som man ved første Øiekast skulde tro. Hvad først Hovedgaarden angaaer, da er den ikke hans fædrene Gaard; den har han først erhvervet ved sit Giftermaal, der ogsaa taber i Anseelse ved nærmere Betragtning. Vel var hans Frue Margrethe Bille af en meget gammel og meget anseet Slægt, men hun hørte til en af

---

tersens danske geistlige Sigiller 522), formodentlig betegnende Bispens mødrene Slægt, kunde man meget vel antage den nævnte Turve Arnfastens for en af Niels Henriksens Ascendenter, thi i det 13 Aarh. og endnu senere var mangan en Kjøbstadborger Adelen Ligemand. Den mægtige Ridder Hr. Jep Olsen Lunge, der spillede en stor Rolle i Kong Valdemars og Dronning Margrethes Dage, var selv besvogret med en Roskilde Borger, om hvis Adel der forøvrigt ikke er Grund til at tvivle (Møllerup, Bille Eitens Historie I. 36—37). Men, som det ret strax vil sees, var Ørnevaabnet Niels Henriksens egen Opfindelse. Samtidig med at Niels Henriksen antager sit Vaabenmærke, dukker det paafaldende nok op i Jylland, hvor det føres af Slægten Bang (se AdelsAarbogen 1885, S. 29 f.), men nogen Forbindelse mellem denne og Niels Henriksen kan ikke paavises.

Endnu nævnes i Registret til Ældste Arkivregistraturer III en Johannes Absalonsen, som der angives at have ført en flakt Ørn, men dette beroer vistnok paa en Forvexling med Slægten Ulfeld's Vaaben.

denne Slægts mindst fremragende Sidelinier, ja hendes nærmeste Frænder have efterladt sig saa ringe Spor, at hendes Plads paa Bille-Stamtavlen end ikke med Vished lader sig angive. Slægtbøgerne kalde hende Datter af Torbern Bille og Anne Rosengaard, hvilket vel rimer meget godt med, at hendes ene Søn med Niels Henriksen hed Torbern Nielsen, men paa ingen Maade lader sig forlige med, at hendes Datter Margrethe var gift med Jens Rosengaard, thi dette Ægtepar maatte i saa Fald, da der kun existerede een Linie i Rosengaard-Slægten, have været Næstsødskendebørn, hvad der dengang var usandsynligt, ei heller med, at Ahnetavlerne paa Gravstenene i Roskilde Domkirke over det sidstnævnte Ægtepar og deres Sønner ikke har Rosengaard Vaabnet, men derimod Limbek som Fru Margrethe Bille's mødre Vaaben. Naar hertil kommer, at et Ægtepar Torbern Bille og Anne Rosengaard er aldeles uhistorisk, tør man vel nok gaa ud fra, at Slægtbogs Angivelsen er urigtig, og slutte, at Margrethe Bille er Datter af Jon Bille og Magdalene Ottedatter Limbek af Gundetved, hvilken sidste 1489 sad Enke med umyndige Børn¹⁾. Da det berettes, at Fru Margrethe Bille oprindelig var klostergiven, skulde man tro, at Ægteskabet med en slig forløben Nonne²⁾ kun kunde bringe en maadelig Anseelse, selv hvor der slet ingen var i Forveien. Det er Skade, at der ikke vides, hvor naar Ægteskabet er stiftet, men rimeligvis ligger det langt forud for Niels Henriksens Udnævnelse til Rigskansler. Han har sagtens faaet dette høie Embede strax efter sin Formand Jørgen Marsvins Død i 1524 og beklædte det som bekjendt til sin Død 1533. Men saamtidig med dette havde han et andet vigtigt Embede at varetage, nemlig som Landsdommer i Sjælland, hvilket han endnu var 12 Aug. 1528³⁾, medens Basse Christoffersen 1530 nævnes som Landsdommer⁴⁾. Niels Henriksen synes altsaa at have nedlagt denne Tjeneste

¹⁾ Jvf. Adels-Aarbogen 1890, S. 65.

²⁾ Snurrtigt er det, at ogsaa Niels Henriksens Eftermand som Rigskansler, Jørgen Henriksen Qvitzow, var gift med en forhenværende Noun, Ellen Gøye Andersdatter.

³⁾ Sjælland og Møen 95. ⁴⁾ Marm. Dan. II. 298.

kort efter, at han havde kunnet feire et 30-aarigt Embedsjubilæum, thi han var bleven Landsdommer efter Hr. Henrik Meinstrup, som endnu levede 26 Okt. 1496¹⁾, men var død 16 Mai 1497²⁾. Før den Tid var Niels Henriksen — Landstingsskriver og en borgerlig eller i alt Fald ufri Mand. Vi kjende ham nemlig fra to Dokumenter fra Aaret 1496, da Hr. Henrik Meinstrup formodentlig paa Grund af sin høie Alder og Svagelighed ikke selv kunde varetage sine Landsdommerpligter. Det ene er et Vidne af Sjællands Landsting af 17 Aug. 1496; det er udstedt af: Oluf Mortensen af Kragerup, fungerende Landsdommer i Sjælland³⁾, Oluf Persen, Abbed i Skovkloster, Herluf Schaffue, Høvedsmand paa Draxhohn, Niels Henriksen, Landstingsskriver, Per Drucken, Borger i Ringsted, Niels Persen i Horsetofte og Thorsten Jensen i Aartved⁴⁾. Naar det af det næste Vidne sees, at samme Niels Henriksen selv er avanceret til at fungere som Landsdommer 24 Aug. s. A.⁵⁾, vil vel Ingen betvivle, at det er den senere Rigskansler og Slægten Arenfeldt's Stainfader, som her indtager en Landstingsskrivers saare beskedne og alt andet end adelige Stilling.

Det er bekjendt nok, at Niels Henriksen ikke oprindelig førte Slægtnavnet Arenfeldt; han har aabenbart antaget det i Æenhold til Kong Frederik I.'s bekjendte Anmodning til Adelen om at antage faste Slægtnavne; thi første Gang, jeg har fundet ham kaldet med sit Slægtnavn, er i et Brev af 11 Juli 1528, hvorved Kongen stadfæster en af „Arenfeldt til gwndtuedt, vor Mand, Raad og Danmarks Riges Kansler“ fremlagt gammel Markeskjelsforretning⁶⁾; derimod har det vistnok ingensinde været paavist, at noget tilsvarende finder Sted med Hensyn til Slægtnavnet. En Betragtning af Niels Henriksens Signeter vil vise Udviklingen. Under Johan Urnes Forlehningebrev paa Rugaard 2 Juli 1533⁷⁾ besegler han med et lille Ringsignet, der viser

¹⁾ Abrahamstrup 5.   ²⁾ Slagelse Herred 77.

³⁾ Oluf Mortensen (Gyrstinge) havde selv været Landsdommer i Jylland.

⁴⁾ Ringsted H. 110.

⁵⁾ Ringsted H. 111, jvfr. D. Mag. 3. II. 20.

⁶⁾ Arne-Magn. IX. 12; jvfr. Molb. og Petersens Dipl. 1—2.

⁷⁾ Rugaard 1.

Bogstaverne N. A. F. over et delt Skjold, hvori en flakt Ørn paa Delingen; den er uden Kløer, ganske søm i hans Søn Axel Nielsens og Sønnesøn Hans Axelsens Signeter¹⁾. Under et Vidne af Sjællands Landsting 13 Febr. 1516²⁾ bruger han derimod et stort, meget smukt og fint graveret Stempel, der viser Hjelms med to Vinger over et delt Skjold, hvori en flakt Ørn uden Kløer; paa et Baand langs Randen læses s. *nicolai henrici*. Det samme Segl benytter han alt 1515, ja 1505 under andre Vidner fra Sjællands Landsting³⁾, men 1502⁴⁾ bruger han et andet Stempel, hvis hele Tegning og Graving med Hensyn til Hjelms, Hjelmtegn, Hjelmdække og Omskrift er saa fuldstændig ligt det foregaaende, at man vilde antage det for at være samme Signet, hvis det ikke ved nøiere Undersøgelse af selve Skjoldet opdagedes, at dette ikke blot er noget højere og smallere, men at dets to Felter ikke vise den flakte Ørn, men kun en Ving i hvert Felt, altsaa samme Mærke som paa Hjelms. Samme Segl bruger han under et Brev af 31 Juli 1498⁵⁾, og der kan altsaa ikke være Tale om, at kun en Feil i Aftrykket har fundet Sted. En slig Sammenblanden af Skjoldemærke og Hjelmtegn er vel paa-faldende, men dog ikke enestaaende. Man finder f. Ex. ældre Segl for Slægten Viffert, der ikke i Skjoldet vise den sædvanlige Tredeling, men derimod de to Svanehalse bidende i en Ring, der ellers er Slægtens Hjelmtegn, og navnlig haves et fuldstændig analogt Tilfælde i Trolle-Slægtes Vaaben. Aldeles samtidigt med, at Niels Henriksen supplerede sine to Vinger i Skjoldet til en flakt Ørn, beholdende Vingerne uforandret paa Hjelms, havde Hr. Arved Trolle forandret sit Slægtmærke fra et Troldhoved i Skjoldet og paa Hjelms til en hovedløs Trold i Skjoldet, men Troldhovedet uforandret paa Hjelms⁶⁾. Dog heller ikke de to Vinger er Niels Henriksens medfødte Skjoldemærke, thi under de to oven citerede Breve fra 1496, altsaa medens han var Landstingsskriver, viser hans Segl

¹⁾ Rigsarchivets Seglsamling. ²⁾ Sjælland og Møen 88.

³⁾ Sjælland og Møen 85, Arne-Magn. XXIX. 16.

⁴⁾ Arne-Magn. XXIX. 4.

⁵⁾ Sjælland og Møen 75. ⁶⁾ Jvf. Klevenfeldts Seglsaml.

et flagrende Baand med Indskriften **s. nicolai hjurici**, gennem et Hul i Baandet er stukket en Rem, hvori hænger et Skjold, der viser en opretstaaende Pil og paa hver Side af denne en sex-oddet Stjerne over en udslagen Vinge. Ogsaa dette Vaaben kunde vel passere for adeligt, men ført af en Landstingssskriver, vil neppe Nogen, der kjender lidt til Datiden, tvivle om, at det er selvlavet, og at dets Eiermand i Virkeligheden var en ufri Mand.

Reises der nu den Indvending, at der jo ikke, hverken historisk eller gennem Traditionen, vides det mindste om, at Niels Henriksen nogensinde er bleven adlet, hvad jo ogsaa de heraldiske Friheder, han tillader sig, taler imod, og at det dog maa ansees for høist usandsynligt, at en slig selvgjort Adelsmand skulde vinde saa megen Anseelse hos Kongen og den gamle Adel, at han beklædtes med saa høie Embeder som Landsdommer, Rigskansler og Rigsraad, saa skal dertil svares, at et Adelspatent dengang endnu ikke var den eneste Nøgle, som gav Adgang til Adel; tvertimod vare Grændserne mellem Adel og Bonde endnu saa usikkre, at der langt ned i det 16. Aarh. høres Klager over, at der var langt færre Adelsmænd, naar Leding udskreves, end naar Talen var om Skatteopkrævning, og med Hensyn til Embederne faldt Niels Henriksens Udnævnelse sikkert ikke saa urimelig for Samtiden, som man skulde være tilbøilig til at tro. Af hans samtidige Collegaer som Landsdommer var Niels Clementssøns Herkomst neppe stort anseeligere end Niels Henriksens, og gennemgaaer man Listen over Landsdommerne i det 15. Aarhundrede, vil man finde lignende Ex-empler. I Skaane var Niels *Skriver* Landsdommer 1406. Hans Eftermand Mogens Baad var 1409 kun Raadmand og Foged i Lund¹⁾. 1465 var Jens Overgaard Landsdommer; ogsaa han var 1452 kun Raadmand i Lund. Henimod Niels Henriksens Tid, nemlig 1491, var Anders Jensen Landdommer i Skaane; han havde begyndt 1470 som Raadmand i Lund, var 1475 Landstingshører, 1478 Byfoged og 1496 atter Raadmand i Lund.

---

¹⁾ Svensk Diplom. II. 227.

Alle førte de som Landsdommere høiadelige Vaaben med Skjold og Hjelm, men Vaaben, som hverken forekomme før eller siden, medens det ialtfald for Jens Overgaards Vedkommende lader sig paavise, at han tidligere havde brugt Bomærke¹⁾. Paa Sjælland maatte dengang gamle Folk endnu kunde mindes Landsdommeren Gerike Degn, der var en Bymand fra Ringsted²⁾. Heller ikke Niels Henriksens Udnævnelse til Rigskansler savnede et Forbillede³⁾. En af hans nærmeste Forgængere, Johannes Kjeldsen, var ialtfald af lige saa ukjendt Herkomst. Man har vel antaget ham for at være en Søn af den tidligere Rigskansler Kjeld Nielsen, men medens denne førte Algudsønnernes tre Regnbuer, viser Johannes Kjeldsens Segl en halv Kølle-bevæbnet Vildmand i Skjoldet og et Negerhoved paa Hjelman, altsaa et ellers ganske ukjendt Vaaben. Han var 1474 Forstander i St. Claras Kloster i Roskilde og nævnes da i et Vidne af Kongens Retterthing⁴⁾ foran Adelsmanden Niels Tetzson (Rosengaard), ligesom han og 1478 staaer foran Væbneren Jep Mortensen af Svendstrup⁵⁾, men ellers nævnes han i de fleste Breve sidst af Adelen⁶⁾, ofte endog i en paafaldende Rækkefølge, f. Ex. 1480: Evert Grubbe i Tryggvælde, Hr. Per Hvid, Cantor i Kjøbenhavn⁷⁾, Hans Kjeldsen, Forstander i St. Claras Kloster i Roskilde, Mester Berind, Borgermester i Kjøbenhavn, og Skjelm⁸⁾, eller 1481: Per Bille i Svanholm, Herluf Skave, Høvedsmand paa Skjoldenæs, Marqvor Tegenhus, Forstander i Vor Frue Kloster i Roskilde og Hans Kjeldsen, Høvedsmand paa Haraldsborg⁹⁾. I et andet Brev af 1483¹⁰⁾, da han havde mistet Haraldsborg og atter var Forstander for St. Claras Kloster, nævnes han dog før Marqvor Tegenhus. 1486 16. Mai nævnes han som Rigskansler¹¹⁾, hvilket Embede han beklædte til sin Død, men var han Adelsmand? Hr. Eklid

¹⁾ Se Klevenfeldts og Langebeks Seglsaml.

²⁾ Jvf. Saml. til jydsk Hist. og Top. 2. I. 152.

³⁾ Embedet som Kongens Kansler beklædtes i det 15 Aarh. som oftest af Geistlige, af hvilke flere sikkert vare af ufri Herkomst.

⁴⁾ Arne-Magn. V. 13. ⁵⁾ Ods H. 58.

⁶⁾ F. Ex. Merløse H. 152, Arne-Magn. V. 19. ⁷⁾ En ufri Mand.

⁸⁾ Arne-Magn. IV. 3. jvf. D. Mag. 2. I. 183. ⁹⁾ Voldborg H. 102.

¹⁰⁾ Voss Saml. XIV. 5. ¹¹⁾ Gjerlev Herred.

Gøye, før hvem han 1492 besegler til Vitterlighed¹⁾, kalder — jeg kunde fristes til at sige: skjælder — ham, Rigskansleren, for „ærlig og forsynlig Mand“. Det var jo først ved Haandfæstningen 1559, at de høieste Embeder og deriblandt Rigskanslerens udtrykkelig forbeholdtes Adelen.

Niels Henriksens Opnaaelse af sine høie Embeder ere alt-saa ingenlunde enestaaende, hans Overtræden fra den ufrie til den frie Stand endnu mindre. Ved hans Død var imidlertid Grændserne mellem de to Stænder forsaavidt fast bestemt, at Niels Henriksen sikkert har været en af de sidste, der saaledes paa egen Haand iværksatte sin Optagelse i Adelen, ligesom han var den eneste af sine Lige, der vides at være bleven Stamfader til en saa fremragende Slægt som Arenfeldt'erne.

III.

Om Jørgen Hansen paa Bergenhus.

Fraregnet Huiffeldt, der²⁾ forvexler ham med Adelsmanden Jørgen Steen til Veilinggaard i Vandfuld Herred³⁾, har vistnok Ingen antaget Kong Christiern II's bekjendte Lehnsmand paa Bergenhus for at være af Adel, skjøndt han 1518 fører et meget smukt adeligt Vaaben, visende et tverdelt Skjold med to jevn-sides satte Roser i øverste Felt og en overskaaren „Valknude“⁴⁾ i nederste, hvilken Knude gjentages paa Hjelmen⁵⁾; han kaldes da ogsaa endnu 1521 kun „erlig og fornønstig Mand“⁶⁾. Men at han ikke, som af Holberg i Bergens Beskrivelsen (S. 142) antaget, er fra Holland, viser det nedenstaaende Brev, under hvilket det selv samme Vaaben er brugt, men kun i et Ring-signet, visende Skjoldet med Roserne og Knuden og derover Bogstaverne I. H.:

---

¹⁾ Arne-Magn. VII. 3.

²⁾ S. 1255.

³⁾ Om ham se Herredags Dombog IV. 46 og D. Mag. 2. V. 53.

⁴⁾ Adels Lex. I. 222.

⁵⁾ o: kunstøg knyttet Knude (Molberch).

⁶⁾ D. Mag. IV. 344.

Kwndgør jegh Hans Skybbøgger, borgher i Ripæ, me thette mit opne breff, at ieg giffuer oc wndher thett halff hws, som liggheer i Grønergadæ, till vor frwe domkircki i Ripæ met Jøren myn kæræ søns radh och fulbordh, huilke forneffnde halff hws myn kærre hwsfrwe Beche, hwess siæl gud nadhe, gaff i sith testament till forneffnde domkirchis bøgningh for en ewigh aartidh. Thii till biudher jegh megh och mynne arffuinghe at frii och frelsæ kircki werier till forneffnde Domkirchi, som skall ladhe holdhe forneffnde aartiidh, forscreffue halloff hws for hwer mantz till tale, som ther kan tale paa met rettæ. Till ydermere vitnesbyrdh her om bether jegh forneffnde Jøren, myn søn, her Mauris Orm, canic i Ripæ, her Per Esgissen, her Per Floodh, perpetuos vicarios ibidem, och Nis Ebbissen, borgher i samestet, som myn ordh och vilæ ther wdhi hørdhe och then tiidh offuer ware i myt hws, ath besegle thette myt breff met therris incegeler, ffor thii jegh ey sielff hadæ incegell. Screffuet i Ripæ paa sancte Gertrudis dagh anno domini mdxiiij.

Bagpaa staaer:

„Paa thett hwss i Grønergade, som Begh Skybbyggers gaff.“

(Fem Segl, af hvilke Jørgen Hansens er det første.)¹⁾

Som det sees, stadfæster dette Brev fuldstændigt den allerede af Allen²⁾ udtalte Mening, at Jørgen Hansen var en Ripenser.

¹⁾ Ribe Stiftskistes Diplomer 486.

²⁾ Allen: Breve og Aktskykker 363, 556.

Svar paa Spørgsmaal.

III.

(2. Række V S. 126, Spørgsmaal 6 b.)

Kommandørkapt. *P. C. Kruuse* er født i Marts 1731 (ikke 1730), hans Søn *S. D. Kruuse* † $\frac{28}{12}$ 1813 (ikke 1814. Sidstnævntes Hustru *Bodil Kirstine*, døbt i Hohnens Kirke $\frac{7}{3}$ 1764, † $\frac{8}{5}$ 1828, var Datter af *Ferdinand Ole Nielsen* og Hustru *Ane Margrethe Carlsdatter*. (Alm. Enkekasses Arkiv).

H. W. Harbou.

IV.

(2. Række V S. 127, Spørgsmaal 8.)

Hr. *Oluf* eller *Ole Jensson „Hornemann“* eller „*Aamot*“, der døde som Sogneprest til Aamot Prestegjeld i Østerdalen 1728, synes ikke at kunne staa i noget nært Slægtskabsforhold hverken til Raadmand i Throndhjem *Henrik H.* eller til Raadmand i Nestved *Hans H.* Da Hr. *Oluf* kalder sig selv „*Aamodensis*“ synes dette at antyde, at han maa være født i Aamot, hvorfor hans Fader allerede før 1645, da Sønnen blev født, maa have været bosat i Norge, hvilket vistnok er en rum Tid før den som Raadmand i Throndhjem i 1716 afdøde *Henrik H.* var kommen hid til Landet. Hr. *Oluf* var ogsaa i Virkeligheden en Søn af sin Formand i Aamot Kald Hr. *Jens „Bundessøn“* (eller „*Bondessøn*“), sandsynligvis en danskfødt Mand, der skal være født 1605 og 15 Novbr. 1646 af Almuen blev kaldet til Sogneprest i Aamot efter *Jacob Pederssøn Rise*, hos hvem han vistnok først har været Capellan. Han døde i Slutten af 1685 eller i Begyndelsen af det følgende Aar, da han efterfulgtes af sin Søn, der tillige paa en Maade var hans Svigersøn. Hr. *Jens Bundessøn* var nemlig 2 Gange gift: 1) med *Anna Olsdatter*, der var fra *Christiania* og en Datter af *Magdalene salig Oluf Reerssøns*, og 2) med *Maren Eriksdatter*, der tidligere synes at have været gift med *Bonden Nils Erikssøn Bolstad* i Aamot. I første Egteskab havde Hr. *Jens* i alle Fald 3 Sønner og 2 Døttre, nemlig: 1) *Jens Jenssøn Aamot*, der 17 Aug. 1685 mødte i Retten

for Broderen Hr. Oluf Jenssøn paa Kilde Thing i Aamot. — 2) Hr. Oluf Jenssøn, der blev Sogneprest til Aamot efter tidligere, i alle Fald fra 1671, at have været Capellan hos Faderen. Han blev c. 1672 gift med Anna Nilsdatter¹⁾, der var en Steddatter af hans Fader, nemlig en Datter af dennes 2den Hustru i hendes første Egteskab. Med hende havde han i 1686 følgende 6 Børn: a.) Anna Marie Olufsdatter, f. i Aamot 1673, † der 20 Marts 1737; gift med Hr. Ole Dop, Capellan til Aamot. b.) Jens Olufssøn, født i Aamot 1674, † som Capitaine og Commandant paa Frederiksfjelds Fæstning. c.) Nils Olufssøn, født i Aamot 1675, død som Lieutenant. d.) Maren Olufsdatter, født i Aamot 1676, † paa Pladsen Gudbrandsstuen i Aamot 15 April 1747 ugift. Hun kaldte sig nok „Hornemann“, uvist af hvilken Grund, medens det vistnok er tvivlsomt om Faderen nogensinde selv kaldte sig med dette Navn. e.) Gjerthrud Sophia Olufsdatter, født i Aamot 1681, gift med Hr. Jens Hals. f.) Anne Olufsdatter, født i Aamot 1684; gift med Hr. Knud Hals, Svigerfaderens Eftermand som Sogneprest i Aamot. Hertil kom endnu siden g.) Christian Olufssøn, født i Aamot 1687; † paa Gaarden Sanderud i Stange 29 Mai 1729 (begr. 6 Juni s. A.), 42 A. 9 Ug. gl. Han var i nogle Aar Borger og Parykmager i Thronhjem, hvortil han havde uddannet sig i Kjøbenhavn. Ogsaa han kaldte sig „Hornemann“, et Navn han muligens har antaget som Haandværkssvend. Han var gift med Karen Adriansdatter Boghardt, med hvem han havde 6 Børn. h.) Lisbeth Olufsdatter, der blev gift med Lieutenant Ole Ramberg og i) Ellen Margrethe Olufsdatter, født i Aamot 1692; gift med Lieutenant Hans Langeland. — 3.) Peder Jenssøn Aamot, der var sat i Skrædderlære hos Thomas Hanssøn i Christiania. — 4.) Elisabeth Jensdatter, der i 1679 endnu ugift var i Huset hos Broderen Oluf. — 5.) Magdalene Jensdatter, født 1657; ugift i 1682.

Som man saaledes vil se, kan der ikke paapeges nogen Forbindelse med andre Personer af Familien Hornemann, og det er derfor troligt, at det er Parykmageren, der først har antaget

¹⁾ Hendes Søstre vare: 1) Elisabeth Nilsdatter og 2) Gjerthrud Nilsdatter, født 1659.

dette Familienavn, som derefter af andre igjen er overført paa enkelte af hans Sødskende og paa Faderen. At denne Sidste selv skulde have kaldt sig Hornemann, har jeg nemlig intet Steds kunnet finde, og det er derfor vistnok lidet sandsynligt, at Navnet er kommet til Efterslægten gennem ham. Forøvrigt forekommer Familienavnet Hornemann i Norge paa forskjellige Steder i det 17de Aarhundrede. Saaledes var en Didrik Hornemann Guldsmed paa Bragermæs, og hans Hustru blev begravet i Christiania „med alle Klokker“ 1 Juni 1662 (cfr. dette Tidsskrift, 2 R. IV. 193 og 210). Hans Søn var vel den Jan Didrikssøn Hornemann, Guldsmed i Arendal, hvor han blev begravet 14 April 1707, der i Egteskab med Inger Abrahamsdatter Falch havde Datteren Bølle til Daaben i Arendals Kirke 29 Sept. 1706. En Karen Hansdatter Hornemann af Fredriksstad havde 12 Juli 1687 til Capitlet i Oslo indstævnet Ungkarl Mads Iverssøn (Søn af Iver Børgessøn og Magdalene . . . .) for Brud paa Egteskabsløfte. En Oluf Hornemann levede ogsaa 1708 i Amsterdam, og det var vel saaledes den Søn af Raadmand Henrik Hornemann i Thronhjem, der var gift med en Frøken Aboe, hvilken han nemlig skal have egtet i Holland. E. A. Thomle.

Gaver.

- Samfundet har modtaget
- fra Hr. Avlsforvalter Fred. Hjort, Daurup ved Svebølle, hans
Peder Jensen Gierløf's Efterkommere paa Sværd- og Spinde-
siden, Kalundborg 1890, 8.
- fra Hr. cand. farm., Redaktør Jørgen W. Flood, hans
Norges Farmaceuter fra 1815—1890, Christiania 1890, 8.
- fra Hr. Arkivfuldmægtig E. A. Thomle, hans
Norske Rigsregistrarer XI Bind 2. Hefte (1655—1656),
Christiania 1890, 8.
-